

Bente Imerslund:

FINSK I SKOLEN I DAG

Annetsteds i dette heftet kan vi lese hvordan det finske språket i forrige århundre systematisk ble utryddet i skolene. I dag finner vi blant finskættede skolebarn i Troms neppe noen med finsk som morsmål. Fornorskningen har gitt slike resultater at den i dag er helt unødvendig. Ikke engang blant foreldrene til dagens finskættede skolebarn er det mange finsktalende. De fikk ikke lære finsk hjemme. Det var noe mor og far snakket når barna skulle holdes utafør. Disse foreldrene har nå i noen år med forundring kunnet konstatere at finsk er på moten. Innvanderne hedres, aviser, radio og TV bringer mye stoff om finsk språk og kultur i Nord-Norge. Språket tilbys på skolen og på kveldskurs. Et minoritets-språk som er utdøende, representanter ikke lenger noen fare for flertallets nasjonalfølelse. Men det er nå litt tragisk at finsk får myndighetenes vel-signelse i skolestua først når de unge ikke lenger kan det.

I Norge undervises det nå i finsk på tre høyskoler/universitet, tre videregående skoler, en håndfull ungdomsskoler og en barneskole.

Tilbudene om finskunder-visning i skolen har ikke kommet akende på ei fjøl. Skolene har selv måttet slåss for det og forståelsen fra sentralt hold har vært minimal. Vadsø gymnas holdt for to år siden på å miste finskundervisningen. Departementet mente den ble for dyr, og ville ikke betale. Trusselen om dette hang over skolen mens innvandrermønumentet ble hogd ut i stein og hele Vadsø by forberedte en gigantisk tredagersfest til ære for de avdøde finner. Som kjent var ikke mindre enn tre statsoverhoder til stede ved innvanderjubileet, og millioner ble brukt på dette arrangementet.

Høsten 1977 ble finsk tilbudt ved Nordreisa videregående skole. To-tre av ca. 70 førsteklassinger på «gymnaslinja» hadde på forhånd meldt seg på. Etter mye reklame i dagene omkring skolestart, ble det omsider ei gruppe på 10 elever. I år var det 17 elever fra 1. klasse som valgte finsk. De første elevene leser et to-årig

Suomen kieltä suomalaisessa koulussa - siinä ei ole mitään harvinaista. Mutta seitsemän etupulpeteissa istuvaa koululaista ovatkin kotoisin Pohjois-Norjasta Raisista. Viikon mittaisen Kuopion oleskelunaa aikana he antoivat näytetunnin opettajansa Bente Imerslundin (oik.) kera Minna Canthin lukiossa (Savon Sanomat)

kurs. Etter hvert vil man kunne lese finsk over tre år.

Det eksisterer ikke noen lærebok i finsk som er beregnet på nordmenn. Fra høsten 1977 til våren 1979 har jeg delvis permisjon fra min stilling ved Nordreisa videregående skole for å skrive ei slik bok. Elevene på skolen har ikke annet lærestoff enn det jeg etterhvert lager. Stoffet blir revidert flere ganger fra det første kullet leser det til boka blir trykt. Men disse elevene tar det sporty at de får den dårligste utgaven. De er pionerer som er med på å utforme læreboka. Derfor er også disse elevenes navn med i boka. I arbeidet er det med ei støttegruppe på fire medlemmer, alle finsklærere i Nord-Norge. Tre av dem er finske, den siste finskættede fra Porsanger. De er universitetslektor Anna-Riita Lindgren, Tromsø, høgskolelektor Solveig Nyman, Alta, lærer ved videregående skole i Vadsø, Tellervo Nymoen og grunnskolelærer Josef Lindbäck, Alta. Disse fire får jevnlig tilsendt manuskript og kritiserer dem. Hvert halvår møtes vi og diskuterer problem i forbindelse med arbeidet. En finsk tegner, Heikki Paakkaanen, illustrerer boka.

Hovedpersonene i boka bor i Rovaniemi. Mange finsklærere i Nord-Norge har sett seg lei på at finske lærebøker stort

sett forteller om Helsingfors-distriktet. Arja, 17-årig gymnasiast og volleyballspiller, er hovedpersonen. Kjæresten, Eero, går på yrkesskolen, men blir senere arbeidsløs. Han er motorsykkellentusiast. Arjas far er bussjåfør, og forteller om sine turer rundt omkring i landet. Mora arbeider på reisebyrå. Det første året ver det vanskelig for meg å skrive fra Rovaniemi, siden jeg nesten ikke kjente byen. Men i sommer bodde jeg der litt, og ble bl.a. kjent med volleyballjenter, motorsykkelt gutter, bussjåfører og reisebyrådamer. Arjas slektninger andre steder i landet forteller om sine hjemsteder.

Noen kapitler handler om en finskættet familie fra Nordreisa som drar på tur til Muonio for å handle og besøke slektninger.

Det er finnene selv som har skapt myten om at språket deres skal være så umulig å lære for utlendinger. På forskjellige kurs i Finland har jeg truffet hundrevis av finsktalende utlendinger fra all verdens kanter. Til og med i Japan er det stor interesse for finsk. Om man kan, eller iallfall forsøker å snakke finsk i Finland, er det ikke grenser for gjestfrihet og velvilje.

Det fikk finskelevene fra Nordreisa erfare da de i vår var på en ukes studietur til

Kuopio i Sørøst-Finland
Finsktalende Asveig Hassel-
berg fra Sappen i Nordreisa
og undertegnede var reiseled-
ere. Foreningen Norden betal-
te generøst reiseutgiftene. El-
evene hadde på forhånd skrev-
et brev - på finsk - til jevn-
aldrende elever på en skole i
Kuopio. Alle bodde privat hos
sine brevvenner, og vi var
både byens og skolens gjester.

I undervisningen forsøker
vi å legge nokså stor vekt på
det muntlige. Elevene skal
lære å greie seg i Finland. Det
gjorde de nok ikke - på finsk
etter et knapt skoleår, tunga
ville helst slå krøll i begyn-
nelsen. Turen var allikevel en
fin stimulans, og undervis-
ningen gikk lettere etterpå.

Trass i all velvilje vi møter i
Finland, språket er vanskelige-
re for norsktalende elever
enn de tradisjonelle fremmed-
språkene i skolen. I Karasjok
underviste jeg samiske elever
i finsk. For dem var finsk det
letteste fremmedspråket, sid-
en det er så nær beslektet med
samisk.

De norsktalende får trøste
seg med at de lærer språket i
nærmeste naboland, og for
manges vedkommende, - for-
fedrenes morsmål.

UTDRAG FRA MANUSKRIFTET

(slik ser det ut i september 78)

Missä sinä olet Kari?
Minä olen saunassa.
Missä saunassa?
Koulun saunassa.
Missä Kari on?
Hän on koulun saunassa.
(Fra kapittel 6)

Hyvää päivää! Minä olen Berit Isaksen Asun Raisissa.
Äidinkieleni on suomi, vaikka asun Norjassa ja olen norjalai-
nen. Kun äitini oli pieni tyttö, hän tuli Suomesta tänne Norjaan.
Isäni oli Jyykeästä (Lyngenistä) ja puhui kolme kieltä, suomea,
saamea ja norjaa. Kotona opin ensiksi suomea, ja vasta
koulussa opin norjaa. Nyt olen 67 vuotta vanha.

(Fra kapittel 31)

- God dag! Jeg heter Berit Isaksen. Jeg bor i Nordreisa. Finsk
er morsmålet mitt, selv om jeg bor i Norge og er norsk. Da mora
mi var lita jente, kom hun fra Finland hit til Norge. Faren min var
fra Lyngen og snakket tre språk, finsk, samisk og norsk.
Hjemme lærte jeg først finsk, og norsk lærte jeg ikke før på
skolen.

(Peder er Berits mann)

Pederin sukulaiset asuvat Muonion lähellä. Eräs Pederin
serkku kävi viime kesänä Raisissa, mutta siitä on yli kolme
vuotta kun Berit ja Peder olivat Muoniossa. Nyt he haluavat taas
käydä siellä ja tavata sukulaisia. Toissa kesänä he olivat
Suomessa, mutta vain ostoksilla. Ruijalaiset käyvät usein
Suomen puolella ostoksilla.

(Fra kapittel 32)

- Peders slektninger bor nær Muonio. Et av Peders søskenbarn
var sist sommer i Nordreisa, men det er over tre år siden Berit og
Peder var i Muonio. Nå vil de dra dit igjen og treffe slektninger.
Forrige sommer var de i Finland, men bare på innkjøp. Folk fra
Ruija (Nord-Troms og Finnmark/de finsktalende områdene i
Nord-Norge) drar ofte til Finland for å handle.

Finsk-elever forteller om opplegget

Hyvää Päivää kaikki lukijat!

Vi er ikke skribenter av de
helt store dimensjoner, men vi
skal nu prøve likevel.

Det finske språket er blitt
ganske populært i skolene her
nord. Vi var de første elevene
ved Nordreisa v.g. skole som
valgte finsk. Da var vi 10
elever, mens i vårt andre år er
vi bare 6. I første klassen i år
ser det ut til at populariteten
er større da de er hele 17
elever.

Grunnene til at vi valgte
finsk er mange. For det første
var vi litt nysgjerrig på hva
det gikk ut på. Og siden vi bor
så nært Finland mener vi at
behovet for finsk er større enn
for et annet fremmedspråk.
Mange av oss har finske
slektninger, og av den grunn
blet interessen for språket
stort.

De fleste finsk-elevene ved
videregående skole i Nord-
Norge har vært på studietur i
Finland. Byen vi valgte var
Kuopio, som ligger i Sør-
Finland. Der bodde vi hos hver
vår familie. Vi ble godt mot-
tatt, og det ble gjort mye for
oss. Vi ble innvitert blant
annet til byens mest kjente
steder. Dessverre hadde vi
hatt finsk for kort tid til at vi
kunne føre noen større samt-
aler, men det gikk ved hjelp av
engelsken. Turen var likevel
vellykket, og finnene var be-
geistret over at andre ville
lære språket deres. Oppholdet
var lærerikt, og ordforrådet
var blitt atskillig større da vi
vendte nesen hjemover.

Det er enda ikke kommet ut
noen lærebok i finsk her i
landet. Siden vi er det første
kullet, er det vi som er for-
søkskaniner for boka.

Med forsøkskaniner menes
det at vi er med på å utarbeide
boka, slik som f.eks. å foran-
dre tekstene til noe vi syns er
mer passende. Vi får derfor
kanskje en litt vanskeligere
tekst enn de som kommer
etter.

Undervisningen består ikke
bare av pugging av gloser og
grammatikk. Vi får også et
innblikk i finsk historie, og
dette gjør undervisningen
mer interessant.

Så håper vi at dere har fått et
lite innblikk i hva finskunder-
visninga innebærer, og at det
blir flere som tar opp interes-
sen etter oss.

Hyvästi!

Gro Jørgensen, Karina Jakob-
sen, Åse Gausdal, Vigdis Bak-
kelund.